

Мапирање на капацитетите на младите во Општина Ресен

НВО: Новинари за Човекови Права

Н. Доковска А. Радевска А. Накова Ј. Гелевска

Проектот „Зелена економија за развој на регионот“ го имплементира Еко-свест во партнерство со FORS Montenegro, Smart kolektiv, EDEN Center, Center for Development and Support и Association SLAP. Проектот е финансиран од Европската Унија. Содржината на овој документ е одговорност исклучиво на авторот и во ниеден случај не може да се смета дека ги отсликува ставовите на Европската Унија.

ВОВЕД

Општина Ресен е општина во југозападна Македонија, чиј центар е градот Ресен. Општината Ресен се наоѓа во Преспанската Котлина, во југозападниот дел на Република Македонија и опфаќа површина од 739 км². Поделена е на копно со 562 км² и вода со 177 км².

Според пописот од 2002 година во општина Ресен живеат 16.825 жители од кои 50,3% женско население, а 49,7% машко население. Населението е распоредено во 4.847 домаќинства и 8.215 станови, со просечен број на членови во домаќинство 3,5 и просечна населеност од 23 жители на 1км².

народ	вкупен број	% од вкупното население
Македонци	12.943	76,07
Албанци	1.885	9,13
Турци	1.766	9,10
Роми	113	1,09
Власи	13	0,15
Срби	53	0,44
Бошњаци	3	0,01
други	49	0,32

Езеро и преку планинскиот превој Превтис на југозападниот дел од Мала Преспа. Се карактеризира со топли лета во кои ноќите се свежи и со благи зими. Просечната годишна релативна влажност на воздухот изнесува 64%.

Водата на Преспанското Езеро во одредена мерка се јавува како климатски модификатор на својата околина. Езерото кое се наоѓа на надморска височина од 850 м претставува терморегулатор за околниот воздух, посебно на температурата на воздухот во зимските месеци, особено во декември и јануари.

Преодот од зимата кон летото е нешто побрз заради што пролетта е послабо изразена годишна сезона во однос на есента, што секако претставува важна карактеристика од интерес за претсојот на туристите во текот на есенските месеци во кои што во општината Ресен се организираат значајни манифестации како што е Јаболкоберот кој се одржува на крајот од месец септември.

Просечната годишна температура изнесува 10,2 °C, со најтопол месец јули со просечна месечна температура од 21 °C, минимална вредност од 0,3 °C во месец Јануари.

Преспанската Котлина се одликува со долготрајно сончево зрачење со просечна годишна сума од 1 400 до 2 600 часови.

Во однос на ветровите и струењето на воздухот присутни се локалните ветрови со режим условен од езерото поради нееднаквото загревање на воздухот над копното и над езерската шир заради што се зголемува општата зачестеност на ветровите во ова подрачје.

Маглата во Преспанското подрачје е ретка појава, главно поради честото проветрување и присуство на големите езерски водени површини.

Подрачјето на општина Ресен токму поради ваквите географски карактеристики е погодно за развој на повеќе видови стопански активности – од земјоделство, лозарство, па се до шумарство.. Општината низ годините се соочува со повеќе еколошки и економски предизвици: загадување на воздухот, водата и почвата, деградација на крајбрежниот природен заштитен појас од хиперурбанизација, запуштање на обработливи почви поради немање економски бенефит или непланска урбанизација и слично. Едукацијата на населението за одржливиот развој, почнувајќи од најмали нозе игра важна улога во зачувување и правилно искористување на природните ресурси. Насочувањето на идните бизниси кон одржливо производство и конзумирање и циркуларна економија, најдобро е да почне од училишните денови, и преку насочување на ученичките интереси кон зелени идеи да се инспирираат идните претприемачи да размислуваат за циркуларна економија и започнување одржливи зелени бизниси во заедницата од која потекнуваат.

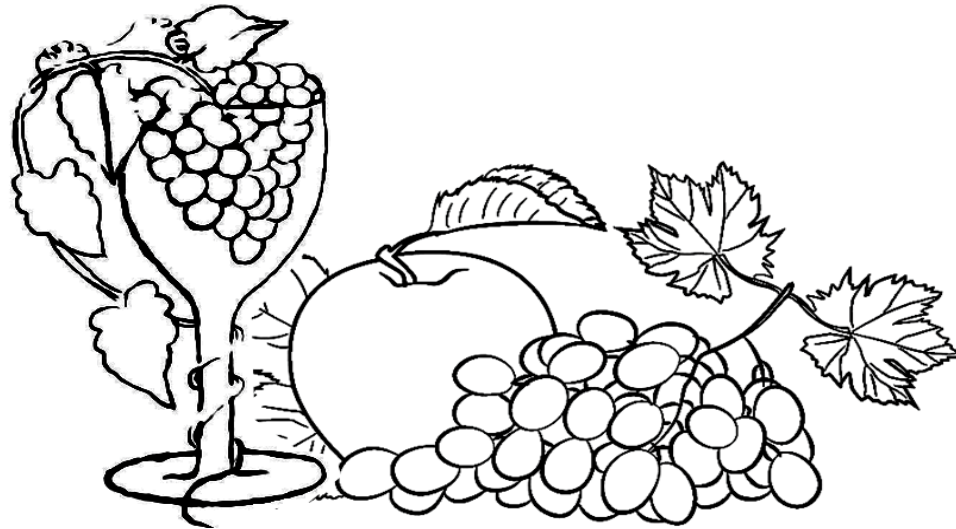
Во општина Ресен има 7 основни и 1 средно училиште. Во учебната 2018/2019г во Општина Ресен биле запишани 129 првачиња. Во „Мите Богоевски“ запишани се 73 првачиња, а во „Гоце Делчев“ - 33. Во селото Царев Двор во ОУ „Браќа Миладиновци“ имало пет првачиња, во ОУ „Славејко Арсов“ во село Подмочани седум, а 11 во „ОУ „Димитар Влахов“ во село Љубојно.

Имајќи предвид дека во општина Ресен, средното училиште „Цар Самоил“ има земјоделска и гимназиска насока, учениците ја имаат можноста да одберат дали сакаат да посетуваат стручно образование или пак гимназиско. Сепак, младината е присутна во невладините и непрофитни организации со цел учество, застапеност и можност за промена на политиките и практиките во општината.

Во проектните активности кои ги споведува Новинари за човекови права во рамки на подпроектот „Циркуларна економија за младински просперитет“ во рамки на проектот „ГЕАР-Зелена економија за развој на регионот“ спроведуван од Еко-свест, во општина Ресен ќе соработува со:

- Еко герила-Преспа
- Здружение за развој на земјоделието АГРОПРЕСПА с.Дрмени,Ресен
- Здружение на граѓани ЕВРО-МАК-2005 Ресен
- Еколошко друштво ПРЕСПА Ресен
- Група за развој на подсекторот ЈАБОЛКО Ресен
- Здружение на граѓани НВО ВИЗИЈА Ресен
- ООУ „Гоце Делчев“- Ресен
- ООУ „Мите Богоевски“ – Ресен
- СОУ „Цар Самоил“ – Ресен
- Центар за развој на Југозападен плански регион

Мапирање на капацитетите на младите во Општина Кавадарци

НВО: Новинари за Човекови Права

Н. Доковска А. Радевска А. Накова Ј. Гелевска

Проектот „Зелена економија за развој на регионот“ го имплементира Еко-свест во партнерство со FORS Montenegro, Smart kolektiv, EDEN Center, Center for Development and Support и Association SLAP. Проектот е финансиран од Европската Унија. Содржината на овој документ е одговорност исклучиво на авторот и во ниеден случај не може да се смета дека ги отсликува ставовите на Европската Унија.

Според пописот на население на територијата на Општина Кавадарци живеат вкупно 38.741 жител, или густина на населеност од 39,04 жители/km². Според националната структура доминира македонското население со 96,79% додека останатите се Роми, Срби, Турци, Власи и други

ГЕОГРАФСКА ПОЛОЖБА

Градот Кавадарци е распослан на двата брега на реката Луда Мара и претставува рамничарска населба сместена на надморска височина од 278 метри. Центар е на областа Тиквеш која е изложена на влијанието на медитеранската и на континентално-медитеранската клима, при што просечната годишна температура изнесува 13,5 С, (со летна температура преку 40 С, а зимската и до минус 25).

Идеалните географско/метеоролошки услови овозможувале да Тиквешкиот регион се развива како земјоделски крај во кој се одгледуваат голем број на земјоделски култури. Основна стопанска дејност на населението во Општина Кавадарци е лозарството и производството на вино. На територијата на општината се наоѓа и познатиот рудник Алшар (познат по реткиот минерал лорандит).

Со изградбата на браната на Црна река, кај Возарци и создавањето на акумулационото езеро Тиквеш се оди во правец на развивање на земјоделството, а со изградбата на металуршкиот гигант ФЕ-НИ се уништува еколошки чистата средина и несвесно се придонесува кон деградирање на земјоделскиот потенцијал.

Најзначајни стопански објекти се Винарската визба „Тиквеш“, Металуршкиот комбинат за фероникел „ФЕНИ“, индустријата за градежни материјали и челични

конструкции „ИГМ“, тутунскиот комбинат „Алајанс Уан Македонија АД“, фабриката „Металекс“, а во поново време во огромен подем се и многуте приватни винарии и винарски визби како што се „Чекоров“, „Попов“ и др. Индустриски подем се бележи со изградбата и отворањето на германската фабрика за делови во автомобилската индустрија „Дрекслмаер“ во која работат околу 6.000 лица од Кавадарци и околните градови Неготино, Прилеп и Велес.

Во општина Кавадарци има седум основни и три средни училишта. Во учебната 2018/2019 година, во основните училишта се запишале 3201 ученик, од кои 1609 женски, а 1592 машки. Во средните училишта се запишале 1339 ученици, од кои 592 женски, а 747 машки.

Едукацијата на младите за зелена економија и за тоа како климатските промени и она што се случува на глобално ниво (суши, поплави, нагли температурни промени) имаат влијание и врз земјоделските површини, преку намалени приноси, промени во квалитетот, отпорноста на болести и др., ќе ги стимулира да размислуваат за изнаоѓање начини на кои во иднина ќе се штити производството и за можноста зелените работни места да се гледаат како приоритет за доминантно земјоделски средини како што е регионот на општина Кавадарци. Загадувањето на почвите, водите, како последица на урбанизација, индустријализација, нерационално управување со ресурсите, исто така треба да се превенира за да не дојде до неповратно губење на ресурсите, а еден од начините е и примена на циркуларната економија, за која исто така е мал степенот на едукација и применливи практики. Активните и ангажирани млади во општина Кавадарци се

толку оние кои со помош на граѓанскиот сектор, но и обучени тренери, наставници и ментори, со поддршка од бизнис заедницата ќе работат кон иднина базирана на циркуларна економија која ќе придонесе за просперитет на регионот.

Во проектните активности кои ги споведува Новинари за човекови права во рамки на подпроектот „Циркуларна економија за младински просперитет“ во рамки на проектот „ГЕАР-Зелена економија за развој на регионот“ спроведуван од Еко-свест, во општина Кавадарци ќе соработува со:

- НВО „Еко живот“ – Кавадарци
- Здружение Планинарско спортско друштво ОРЛЕ-Кавадарци
- КЛИНСКА ЛЕСА с.Клиново Кавадарци
- Еколошко друштво ЗЕЛЕНА ДОЛИНА Кавадарци
- ООУ „Гоце Делчев“
- ООУ „Тошо Велков Пепето“
- ООУ „Димката Ангелов Габерот“
- СОУ Гимназија „Добри Даскалов“
- СОУ „Ќиро Спанцов Брко“
- СОЗШУ „Ѓорче Петров“
- Центар за развој на Вардарски плански регион

Според податоците од пописот на население спроведен 2002, во Општина Струга имало 63.376 жители. Во градот Струга живеат околу 33.376 жители. Структурата по пол за општина Струга е 31.743 (50%) жени и 31.633 (50%) мажи. Просечната старост на населението, според пописот од 2002, изнесува 33,1 години. Учеството на младо население до 20 годишна возраст изнесува 36,2%, најголемо учество во вкупното население има населението со старост под 40 години 67,2% додека процентот на население над 60 години е 11,7.

ГЕОГРАФСКА ПОЛОЖБА

Според географската положба Струга има суптропска клима, но влијание има со своите воздушни струи и континенталната клима. Планинските предели со кои е опкружена: на запад се наоѓа Јабланица, на североисток Караорман и на југоисток Галичица, како и отвореноста на Струшкото Поле по долината на реката Црн Дрим и Сатеска кон север, условиле пониски годишни температури. Максималните воздушни температури во јули и август можат да варираат од 28°C - 33°C. Во летната

народ	вкупен број	% од вкупното население
Македонци	20.336	32
Албанци	36.029	56,8
Турци	3.628	5,7
Роми	116	0,1
Власи	655	1
Срби	107	0,1
Бошњаци	103	0,1
други	2.402	3,7

сезона односно во јули и август, температурата на водата може да достигне дури 26,4°C.

Просечниот број на денови со летна температура на воздухот повисока од 25°C и на површинскиот дел на водата од езерото од 20°C, изнесува од 73-78 денови, со најголем интензитет во јули и август. Во зимскиот период од годината средните месечни температури се над нулата. Во планинските делови над 1600 м.н.в. температурите пониски од 0 степени започнуваат од декември до крајот на март.

Инсолацијата во Струга и Струшкиот регион е мошне висока. Со 2208,3 часови годишно, Струга го зазема првото место во Република Македонија. Во различните годишни периоди Струга има различен сончев сјај. Така на пример, од декември до август сончевиот сјај е подолг, а обратно е од август до декември. Во јули и август просечната инсолација стигнува од 10 до 12 часа, со што позитивно влијае врз општата клима на градот Струга.

Статистичките податоци покажуваат дека во Струга и Струшката Котлина облачноста е најголема во декември и изнесува до 7,2 часа, а најмала во август кога се спушта 1,4 часа.

Врнежите од дожд во Струшката котлина се сиромашни. Просечната количина на дожд изнесува 600-700мм. А на околните планини достигнува од 2000-2500мм дожд, тој се наоѓа на планината Јабланица. Во Струшката Котлина годишно има 96 врнежливи денови во годината, со минимум на летните месеци.

Географската положба на Струга, отвореноста на Струшката Котлина, планините околу градот како и близината на езерото, овозможуваат во Струга да дува ветар од сите страни. Ветровите се делат на постојани и локални. Во постојаните ветрови спаѓаат ветровите што доаѓаат од југ и од север. Ветровите од север обично доаѓаат по долината од реката Црн Дрим и носат свежина, ги има низ целиот период на годината, но најчесто во зима. Јужниот ветер дува обично во март и април, а поретко во мај. Јужниот ветер е погоден за лов на јагула, плашици, грунец. Локалните ветрови се производ на нееднаквото загревање на копното и езерската водена маса. Карактеристичен ветер за Охридското Езеро е ветерот Стрмец. Доаѓа од околните планини и затоа е студен, дува преку цела ноќ до изгрејсонце со тивок ветер и полн бран.

Подрачјето на општина Струга токму поради ваквите географски карактеристики е pogodно за развој на повеќе видови стопански активности – од туризам, риболов, преку земјоделство, лозарство, па се до шумарство. Сепак, природните ресурси со континуираниот раст и развој на општината како и климатските промени, се подложни на контаминација и деградација, па е неопходно нивно стратешко зачувување и одржливо стопанисување. Општината низ годините се соочува со повеќе еколошки и економски предизвици: загадување на воздухот, водата и почвата, деградација на крајбрежниот природен заштитен појас од хиперурбанизација, запустање на обработливи почви поради немање економски бенефит или непланска урбанизација и слично. Едукацијата на населението за одржливиот развој, почнувајќи од најмали нозе игра важна улога во зачувување и правилно искористување на природните ресурси. Насочувањето на идните бизниси

кон одржливо производство и конзумирање ии циркуларна економија, најдобро е да почне од училишните денови, и преку насочување на ученичките интереси кон зелени идеи да се инспирираат идните претприемачи да размислуваат за циркуларна економија и започнување одржливи зелени бизниси во заедницата од која потекнуваат.

Во општина Струга има еден универзитет, две државни и две приватни средни училишта, и 11 основни училишта од кои во градот Струга се наоѓаат универзитетот, две државни и две приватни средни училишта, и две основни училишта. Во основните училишта во учебната 2018/2019 година се запишале вкупно 5526 ученици, од кои 2723 женски и 2803 машки. Во средите училишта имало вкупно 2843 ученици, од кои 1186 женски и 1267 машки. (податоци на Државниот завод за статистика).

Со оглед дека во општината нема насочено стручно средно образование, граѓанскиот активизам во општината е еден сегмент кој може да придонесе кон позитивни промени во насока на одржлив развој на заедницата и одговорно искористување на природните ресурси. Во општина Струга младите се активни учесници во бројните здруженија на граѓани кои работат во областа на животна средина, мултикултурализам, младински активизам и тн. и даваат свој придонес кон подобрување на животот во општината. Токму тие, и нивните иницијативи со поддршка на обучени тренери од граѓанските организации, обучен наставен кадар во училиштата како и стартап идеи поддржани од бизнис заедницата, се еден од

начините за стимулирање на развој на циркуларна економија и зелени работни места.

Во проектните активности кои ги споведува Новинари за човекови права во рамки на подпроектот „Циркуларна економија за младински просперитет“ во рамки на проектот „ГЕАР-Зелена економија за развој на регионот“ спроведуван од Еко-свест, во општина Струга ќе соработува со:

- Извиднички одред „Крсте Јон“ - Струга
- ЕЗЕРСКИ БИСЕРИ с.Драслајца Струга
- ЕКО-ДРИНИ с.Калишта Струга
- ЕЗЕРКА Струга
- ООУ „Браќа Миладиновци“- Струга
- ООУ „Јосип Броз Тито“ - Струга
- СОУ „Нико Нестор“ - Струга
- СОУ Гимназија „Др. Ибраим Темо“ - Струга
- Центар за развој на Југозападен плански регион